

თხოვნასთან დაკავშირებული დისკურსული
სტრატეგიები

(ინგლისური და ქართული ენების მასალაზე)

REQUEST-RELATED DISCOURSE STRATEGIES
(ON THE MATERIAL OF ENGLISH AND GEORGIAN
LANGUAGES)

ირინე დემეტრაძე

Irine Demetradze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: თხოვნა, მათხოვრობა, დისკურსული
სტრატეგია, სახის შელახვის შერბილება, მიმართვის
ფორმები, გულწრფელობა.

Keywords: Request, begging, discourse strategy, mitigation of face-
threat, forms of address, sincerity.

მოხსენებაში განხილულია თხოვნასთან დაკავშირებული სამეტყველო სიტუაციები მათხოვრების მიერ გამოყენებული დისკურსული სტრატეგიების მაგალითზე. მოცემული სტრატეგიები განალიზებულია ინგლისური და ქართული ენებისა და კულტურების სპეციფიკის გათვალისწინებით. კვლევის მეთოდოლოგია ემყარება სამეტყველო აქტებისა და თავაზიანობის თეორიებს. ემპირიული მასალა აღებულია ცოცხალი მეტყველებიდან და ინტერნეტიდან. კვლევამ აჩვენა, რომ, გამვლელთა ყურადღების მიქცევის მიზნით, მათხოვრები სხვადასხვა სტრატეგიას მიმართავენ. ცნობილია, რომ თხოვნა თავისთავად წარმოადგენს „სახის შემლახველ“ სამეტყველო აქტს. ბუნებრივია, რომ ადამიანის „სახეს“ კიდევ უფრო დიდი საფრთხე ექმნება მათხოვრობის შემთხვევაში.

ამდენად, მათხოვრების მიერ გამოყენებული დისკურსული სტრატეგიები მიზნად ისახავს, რომ შენარჩუნდეს მოსაუბრის „სახე“ და არ გალიზიანდეს ადრესატი. კვლევამ გამოავლინა თხოვნის დისკურსის შემდეგი წარმატებული სტრატეგიები:

1. თავაზიანობის ფორმულების შემცველი შესავალი ფრაზები და სიტყვები;
2. არაპირდაპირი საუბარი, როგორც „სახის შენარჩუნების“ სტრატეგია;
3. კითხვითი წინადადებების გამოყენება დირექტიული სამეტყველო აქტების „შესარბილებლად“;
4. მიმართვის სპეციფიკური ფორმები;
5. ქათინაურები;
6. მადლიერების გამოხატვა და დალოცვის ფორმულები.

მოხსენებაში განხილულია თხოვნასთან დაკავშირებული ზეპირი და წერილობითი დისკურსი. ეს უკანასკნელი განალიზებულია მათხოვრების მიერ გამოყენებული წარწერების მასალაზე. განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია იუმორზე, რომელსაც ინგლისურენოვანი მათხოვრები ხშირად იყენებენ თავიანთ წარწერებში, მაგრამ ქართულ რეალობაში თხოვნის შემცველი იუმორისტული წარწერები ძალზე იშვიათია.

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს ასევე გულწრფელობის ფაქტორი, რომელიც განხილულია ჯ. ოსტინის „ილბლიანობის პირობებისა“ და გრაისის „კოოპერაციის პრინციპის“ კუთხით.

წყაროების თანახმად, გამვლელები უფრო ხშირად ეხმარებიან იმ მათხოვრებს, რომლებიც გულწრფელად ითხოვენ დახმარებას. ამდენად, როგორც კვლევამ აჩვენა, გულწრფელობა განსაკუთრებით წარმატებული დისკურსული სტრატეგიაა თხოვნასთან დაკავშირებულ სამეტყველო სიტუაციაში.

ლიტერატურა:

- ოსტინი ჯ.** – Austin J. 1965. How to Do Things with Words. N-Y, Oxford University Press.
- ბრაუნი და ლევინსონი** – Brown P. & Levinson S. 2000. Politeness. Some Universals in Language Usage. Cambridge University Press.
- ბრაუნი და ლევინსონი** – Brown P. & Levinson S. 1987. Universals in Language Usage: Politeness Phenomena. Cambridge University Press.
- დოლაპო ო.ტ.** – Dolapo O.T. (2013). A Socio – Linguistic Analysis of The Discourse of Igbo Beggars. An Original Long Essay Submitted to the department of Linguistics and Nigerian Languages, Faculty of Arts, Ekiti State University, Ado – Ekiti, Ekiti State, Nigeria. Matric Number: 0804451.
- გრისი ჰ. პ.** – Grice H.P. 1975. Logic and Conversation. In P. Cole & J.L. Morgan (Eds), Syntax and Semantics: vol 3. Speech Acts (pp. 41-58). New-York, Academic Press.
- მანდელბაუმი და პომერანცი** – Mandelbaum J. & Pomerantz A. 1991. What Drives Social Action? in K. Tracy (Ed.), Understanding Face-to-face Interaction. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, New Jersey, pp. 151-167.
- ო'კიფი** – O'Keefe B.J. 1991. Message Design Logic and the Management of Multiple Goals. In K. Tracy (Ed.). Understanding Face-to-face Interaction. Lawrence Erlbaum Associates Publishers. New Jersey, pp. 131-151.
- ოლაუსუნ იბრაჰიმ ესანი** – Olaosun Ibrahim Esan. (2009). Panhandlers as Rhetors: Discourse Practices of Peripatetic Beggars in Southwestern Nigeria. California Linguistic Notes Volume XXXIV No. 2.
- როუზი ა. ჯ.** – Rose, A. J. (1989). The Beggar 's Free Speech. Indiana Law Journal: Vol. 65 : Iss. 1 , Article 9.
- საფიანუ მ.** – Safianu, M. "Oh! How appropriate!" Compliments and Politeness. In Linguistic Politeness Across Boundaries. Published by John Benjamins. pp: 391-430.

სერლი ჯ. – Searle, John. 1969. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge. Cambridge University Press.

ტანენი დ. – Tannen D. 1987. “When You Shouldn’t Tell It Like It Is”. *The Washington Post*, March 1, 1987.

ტროგო და პრატი – Traugott, E.C and Pratt, M. L. 1980. *Linguistics for Students of Literature*. New York: Harcourt Brace Jovanovich INC.

The paper is an attempt to analyze request-related speech-situations based on the discourse strategies used by beggars. These strategies are analyzed on the material of English and Georgian languages and cultures. The theoretical framework of the research embraces speech act theory and politeness. The empirical material is taken from live speech and numerous internet resources. Research has proved that beggars apply diverse strategies in order to impress passers-by and avoid their irritation. It is well known that any request is a face-threatening act. Naturally, the threat to face is aggravated in a situation when a person has to beg. Therefore, the discourse of panhandlers abounds in strategies aimed at the mitigation of this threat. Successful begging strategies identified in the given research embrace the following: 1. Introductory words and phrases that make the begging acts polite; 2. The use of indirectness as face-saving strategy; 3. The use of interrogative forms, which make the directive utterances less categorical; 4. Specific forms of address; 5. Compliments; 6. Expressions of gratitude, blessings and prayers. The discourse of panhandlers embraces both oral and written means. Apart from oral discourse strategies, the paper analyzes the written discourse of beggars on the example of signs they hold. Apart from analyzing the diversity of content of begging signs, the author makes special focus on humour as a successful strategy often used by English-speaking beggars, but extremely rare in the Georgian reality. Special focus is made on the topic of sincerity, analyzed from the viewpoint of J. Austin’s “Felicity Conditions” and Grice’s “Cooperative Principle”. According to numerous comments on the internet, people are inclined to give money to those panhandlers who look and sound sincere. Thus, research has proved that sincerity is one of major preconditions for successful begging.

References:

- Austin, J.** 1965. *How to Do Things with Words*. N-Y, Oxford University Press.
- Brown P. & Levinson S.** 2000. *Politeness. Some Universals in Language Usage*. Cambridge University Press.
- Brown P. & Levinson S.** 1987. *Universals in Language Usage: Politeness Phenomena*. Cambridge University Press.
- Dolapo, O. T.** (2013). *A Socio – Linguistic Analysis of the Discourse of Igbo Beggars*. An Original Long Essay Submitted to the department of Linguistics and Nigerian Languages, Faculty of Arts, Ekiti State University, Ado – Ekiti, Ekiti State, Nigeria. Matric Number: 0804451.
- Grice, H. P.** 1975. *Logic and Conversation*. In P. Cole & J.L. Morgan (Eds), *Syntax and Semantics: vol 3. Speech Acts* (pp. 41-58). New-York, Academic Press.
- Mandelbaum J. & Pomerantz A.** 1991. *What Drives Social Action?* in K. Tracy (Ed.), *Understanding Face-to-face Interaction*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, New Jersey, pp. 151-167.
- O’Keefe, B. J.** 1991. *Message Design Logic and the Management of Multiple Goals*. In K. Tracy (Ed.). *Understanding Face-to-face Interaction*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers. New Jersey, pp. 131-151.
- Olaosun Ibrahim Esan.** (2009). *Panhandlers as Rhetors: Discourse Practices of Peripatetic Beggars in Southwestern Nigeria*. *California Linguistic Notes*, Volume XXXIV No. 2.
- Rose, A. J.** (1989). *The Beggar ‘s Free Speech*. *Indiana Law Journal*: Vol. 65: Iss. 1, Article 9.
- Safianu, M.** “Oh! How appropriate!” *Compliments and Politeness*. In *Linguistic Politeness Across Boundaries*. Published by John Benjamins. pp: 391-430.
- Searle, John.** 1969. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Tannen, D.** 1987. “When You Shouldn’t Tell It Like It Is”. *The Washington Post*, March 1, 1987.
- Traugott, E. C and Pratt, M. L.** 1980. *Linguistics for Students of Literature*. New York: Harcourt Brace Jovanovich INC.

